

Asia: VN/14933/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksen tavoitteena on ehkäistä ulkomaalaisiin luonnontuotteiden kerääjiin kohdistuvaa hyväksikäytön riskiä sekä selkeyttää heidän asemaansa. Luonnontuotteiden kerääjien asemaa on käsitelty niin sanotussa marjalaissa, mutta se ei ole riittävässä määrin kitkenyt alan yleistä ihmiskauppaa, kiskontaa ja työsyryntää. Luonnontuotteita keräävät ulkomaalaiset työntekijät ovat työmarkkinoilla tyypillinen työperäisen hyväksikäytön kohde, koska kielitaidottomuus ja suomalaisen yhteiskunnan sekä luonnonvara-alan toimintaympäristön heikko tuntemus asettavat heidät hyvin alttiiksi hyväksikäytölle ja ihmiskaupalle.

Luonnontuotteiden kerääjät ovat tyypillisesti yrittäjälouhteisessa suhteessa työn teettäjätahoon, vaikka tosiasiallisesti heillä ei ole riittävää suomalaisten työmarkkinoiden tuntemusta kyetäkseen itsenäiseen yritystoimintaan tai mahdollisuutta myöskään itsenäisesti kilpailuttaa omaa työpanostaan eri tilaajatahojen välillä. Yrittäjämuotoisen työn teettäminen ulkomaalaisilla luonnontuotteiden kerääjillä Suomessa on keino kiertää työnantajavelvoitetta esimerkiksi liittyen henkilöiden palkkaukseen, eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuihin tai työaikoihin. Tyypillisissä hyväksikäyttötapauksissa luonnontuotteiden poimijoilta kerätään myös erilaisia maksuja liittyen asumiseen, ruokailuun tai kuljetuksiin.

STTK pitää ehdotusta luonnonmarjan poiminnan sisällyttämisestä kausityölain piiriin nykytilannetta parempana. Esitetty muutos selkeyttää henkilöiden oikeudellista asemaa. Muutoksen myötä henkilöt katsotaan työntekijöiksi, jolloin heidän työntekijäasemaansa turvataan lainsäädännöllä.

Kausityölain ja kausityödirektiivin riittävyttä työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi tulisi kuitenkin seurata erityisesti lähetettyjen työntekijöiden osalta. Luonnonmarjojen keräämisen työsuhteisen

luonteen tunnustaminen lainsäädännössä ei korjaa sitä haavoittuvaa asemaa, joka kyseisillä henkilöillä on suomalaisilla työmarkkinoilla. Poimijat ovat lisäksi usein työ- ja riippuvuussuhteessa lähtömaansa työnvälittäjiin, jotka voivat toimia myös työnantajatahona lähetetyille työntekijöille. Riippuvuussuhteesta voi syntyä henkilöille ylisuuria taloudellisia riskejä, tai hyväksikäyttötilanteita, joiden ennaltaehkäisemiseksi valvonta tulisi viranomaisyhteistyönä ulottaa sekä lähtömaahan että Suomeen. Työsuhteen työnantajaosapuolen tulisi aina olla suomalainen yritys, joka vastaa myös esimerkiksi rekrytointi ja matkakustannuksista. Hallituksen esitys huomioi työsuojeluviranomaisen valvontaan liittyvät vaikeudet sekä kotimaan valvonnan osalta että rajat ylittävän valvonnan osalta. Viranomaisvalvonnan resurssit tulisi turvata erityisesti niillä alueilla, joille luonnontuotteiden kerääjiä hakeutuu lupapäätösten perusteella. Viranomaisvalvonnan tosiasiallisia mahdollisuuksia tulisi jatkossa voida arvioida ja parantaa hyväksikäytön kitkemiseksi.

STTK huomauttaa, että myös muita työperusteista hyväksikäyttöä torjuvia hallitusohjelman mukaisia lainsäädäntötoimia tulisi edistää kausityölain muutosten lisäksi.

Taina Vallander
STTK ry.